

«Zinemaren presoak gara»

Guillermo Heras antzerkilariaren ustetan antzerkian hitza berregokitu egin behar da

Guillermo Heras aktore madrildarra dugu, gaur egun Tendentzia Eszeniko Berrien Zentroko zuzendaria, Tabano antzerki taldeko partaidea ere izandakoa. Erreterria aldean izan dugu, amaitu berri diren 'Drama eta Errituala' deitu jardunaldien barruan antolatutako 'Aktorea eta errituala' antzerki tailerreko irakasle izan baita. Bere zuzendaritzapean 15 euskal antzezleri aritu dira egungo erritual zein errituez aktore ikuspegitik lanean.

JOXEMARI KARRERE / ERRETERRIA

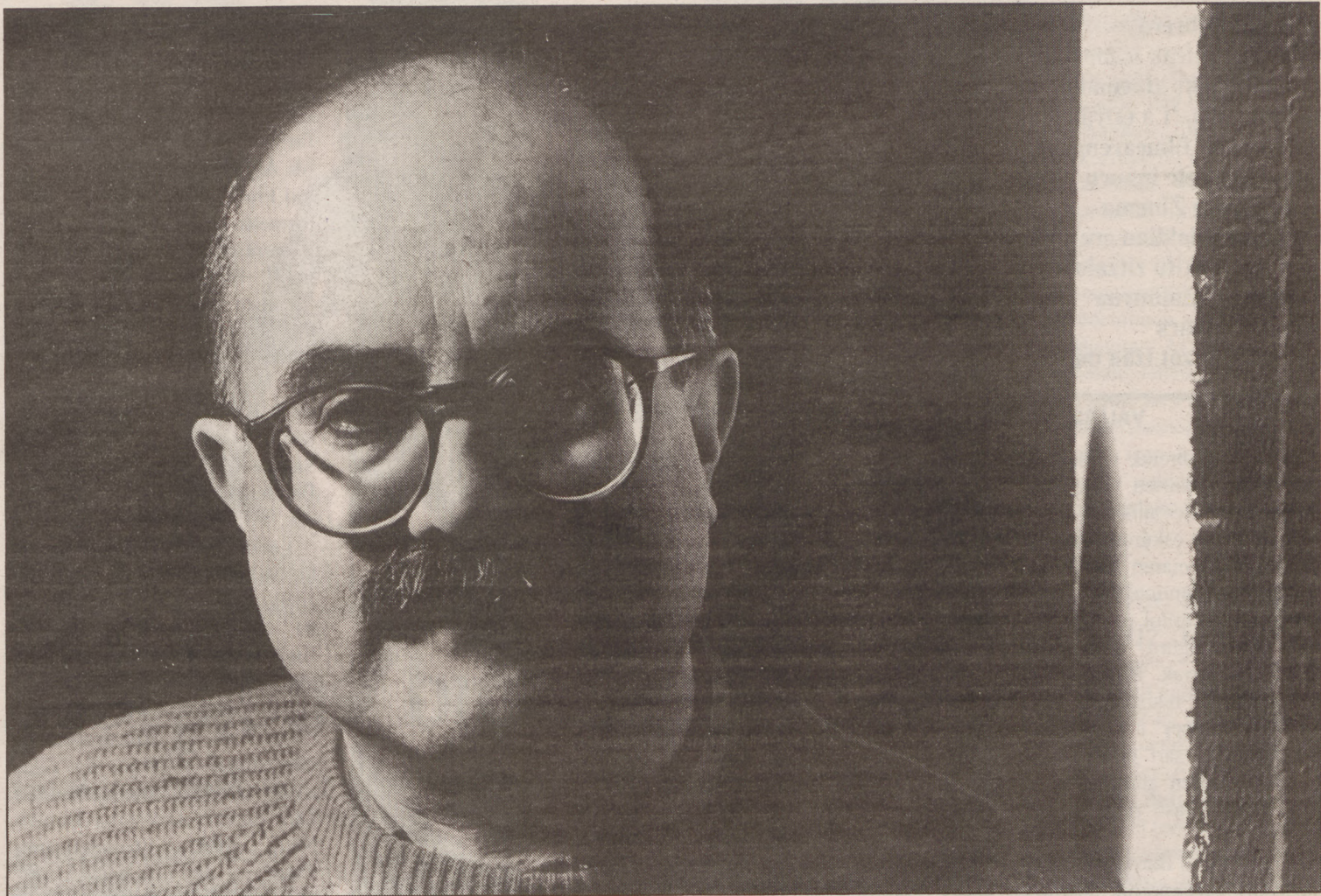
EGUNKARIA.— Eskaini duzun 'Aktorea eta errituala' izenburuko antzerki tailerrean, zein abiapuntu planteatu duzu aktorearekin lan egiteko?

GUILLERMO HERAS.— Alde batetik, eta 'Drama eta errituala' izenburuko jardunaldien barruan antolatuta egon denez gero, saiatu naiz hausnartzeko interesgarriak ikusten ditudan puntu batzuen inguruan teorizatzen, ikusirik gaur egun jende askorentzat teatroa erabilerarik gabeko egite artistiko anakronikoa dela. Interesgarria iruditu zait, bide batez, erritual eta mitoaren ideia erreku-peratzea; erritua Grezia klasi-koan, esate baterako. Antzerkiak eragin sozial handiagoa zuen garai batzuetan oinarrituz, hausnartu nahi izan dut gaur egun, egunerokotasunetik abiatuz, antzerki guztiz kontenporaneoaren egoera daitekeela.

Nire ustez, gaur egungo gizarte hain kapitalistan, hain neoliberalean, hain industrializatuan, antzerkian aritzea erritua bat da, ondasunen pilaketan hipersensibilizatuta dagoen sistema horren kanpo gelditzen da. Honela antzerkia transgresorea bilakatzen da, merkatutik kanpoko praktika delako. Era berean aktorea elementu autonomo gisa aldarrikatzen dut, zirkuitu komertzial horretatik at ulertuz, ospetik at, eta horrexegatik uste dut guzti horrek zerikusirik baduela erritualitate baten berreskurapenarekin.

EGUNKARIA.— Valentziako Unibertsitateko Antropologia saileko irakaslea den Antoni Ariñok jardunaldietan emandako hitzaldian, 60ko hamarkadako antzerki independenteen zenbait planteamendu kritikatu zituen, drama eta errituala uztartzearen aldekoak, hain zuzen ere.

HERAS.— Ideia hau unibertsitarioa da, teorikoa. Antzerkiko profesional baten ikuspuntutik ni ez nago ados horrekin, alegia, drama eta erritualaren arteko banaketaren ideiarekin. Argi dago

Guillermo Herasen hitzetan, «XXI. mendeko antzerkiak hitzaren eta irudiaren arteko dialektika bideratu beharko luke».

ANDER GILLENEA

ezin dugula erreku-peratu gure gizartearen aurreko beste gizartearen errituaren ideia. Gaur egun errituala rock kontzertu bat izan daiteke. Jendea, nire ustez, ikus-kari batera entzun eta ikustera joaten da, garai batean greziarrak tragediak ikustera joan ohi ziren bezala, eta katarsis delakoa, hemen ere idoloen aurrean egotean sortzen dela.

Ezin duguna egin zera da, hainbat leinu antigualeko gizartearen kodeak ulertzeko lege antropologiakoak gaur egunera transladatu. Beste antropologia bat egin behar da, punk mugimenduarena, tribu kaletarrena esate baterako. Horrela antropologia horrek erritu berezia emango du. 60ko hamarkadan Living Theatrek planteatzen zituen proposamen batzuetan, ez guztietan, erreku-peratzen zuen erritualitate esentzia batzuk.

Amaitu berri dira Donostian antolatutako Drama eta Erritualari buruzko Jardunaldiak. EHUKo Filosofia Fakultateko Giza Antropologia Saila eta Erreterriako Antzerki eskolaren antolatzaileen asmoetan ikerketa zientifikoa bilaketa teatralarekin uztartzea zegoen, Aste batean zehar alderdi teorikoa praktikoa erekin agertu dute. Harrera handia izan ez badu ere, antzerkiarentzat bide berriak irekitzen ditu Uni-

«Jende guztiak dio ez dagoela antzerki idazlerik. Gezurra da. Beraien proposamenak taularatzeko ausardiarik ez dago, hori da gertatzen dena».

EGUNKARIA.— Zu Tendentzia Eszeniko Berrien Zentroko zuzendaria zara. Tendentzia berri horiek zertan oinarritzen dira?

HERAS.— Egia esateko izen hutsa da, eta era berean jarrera bat. Nik ez dut uste 'tendentzia berriak' izenak kontzeptu iraultzailea izan behar duenik, artistikoki, edo dena esperimentala edo ikerketakoa; uste dut gehiago dela merkatuaren teatro baten aurrean jarrera hartze bat. Gure zentrotik lagundu nahi izaten dugu bere diskurtso etiko eta estetiko merkatutik kanpo duena. Merkatua badauka, baina alternatiboagoa.

Merkatu honetan ulertu nahi dena adierazpena, ekite kulturala da, eta ez hainbeste ekite komertziala.

Tendentzia berri bat dantza garaikidea izan daiteke, eta era berean dramaturgo berriak. Mundu guztiak dio ez dagoela antzerki idazlerik, baina gezurra da. Beraien proposamenak taularatzeko ausardirik ez dagoela gertatzen da. Autoreak ugari dira, 35 urtetik behera 60 inguru daude gaur egun. Baina zentro dramatikoaren merkatu komertzial, instituzionalak ez ditu estrenatzen. Existituko ez balira bezala.

Erritualaren berrirakurketa

J. KARRERE / ERRETERRIA

bertsitatearekin batera lan egiteko orduan.

Alderdi teorikoari buruzko hitzaldiak izan ziren, mitoa eta erritualitatea ikuspegi antropologikotik zein teatraletik agertuz. Hizlarien artean Jose Monleon eta Alfonso Sastre aritu ziren. Alderdi praktikoa antolatutako bi ikastaroen eskutik etorri zen. Hor ere ikastaro bat antropologiaren ikuspuntutik egin da eta bestea aktore lanetik. La Zaranda eta Legaleon T taldeen emanaldiek osatu dute egitaraua.

Aipatzekoa da baita ere astearen barruan egindako Mediterraneo Antzerkiaren Institutuaren aurkezpena, bertako zuzendaria den Jose Monleonaren eskutik. Institutuak «mapa berri bat osatu nahi du, kulturaren oinarritua, ez ekonomian edo politikan», Monleonak dioskunez. Kultura ezberdinak antzerkiaren bidez hurbiltzea dauka helburu 1991n jaioetako institutiak.

Ikerketarako eta komunikaziorako asteak jarraipena izan nahi du.

EGUNKARIA.— Ez zaizu iruditzen, oraindik ere, Nietzschek eskatzen zuen sinboloaren mundu berri baten inguruan eztabaidatzen dela antzerkian?

HERAS.— Nik uste dut beti planteatu behar den zerbait dela, nahiz eta egia izan mendebaldeko antzerkiak denbora asko darabala zaharkitutako mekanismo batzuei lotua. Zinemaren presoak gara, naturalismoarenak, eta horrek eragozten du Nietzsche eta Artaud-ek amesten zuten garapena. Beraien planteamendu asko ez dira ezta ukitu ere egin. Hitza berregokitu behar da antzerkian. XXI. mendeko antzerkiak hitzaren eta irudiaren arteko dialektika bideratu beharko luke.

EGUNKARIA.— Nola ikusi duzu antzerki tailerreko aktoreen aldetik, eta orokorrean, planteamendu hauen harrera?

HERAS.— Nik uste dut belaunaldi berrien aldetik teatro poetikoa goa, irekiagoa egitearen aldeko jarrera dagoela, errealismoan ez hain entzerratua. Gertatzen dena zera da, gaztaroan, eskoletan edukitzen den borondate ona bertan behera erortzen dela ofizioaren errealtate krudelarekin topo egiterakoan, eskatzen zaion tele-zaborraren, teatro komertzialarekin. Nolanahi ere, uste dut estatu osoan 60ko hamarkadako antzerki independentearekin parekatu dezakegun antzerki belaunaldi berria sortzen ari dela. Uste dut teatro txiro baten berreskurapenaren aldeko jarrera dagoela, mamira itzuli, aktorea espazioan...